

Sản phẩm sinh thái -

Cơ hội để vượt qua các rào cản kỹ thuật trong thương mại

NGUYỄN ANH TUẤN

Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Việt Nam

Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng, Bộ KH&CN

Khi vấn đề môi trường có nguy cơ bị lợi dụng để làm các rào cản kỹ thuật trong thương mại quốc tế, nhiều quốc gia đã và đang triển khai chương trình sử dụng các sản phẩm sinh thái (SPST) và việc cam kết thực hiện chương trình này đang dần trở thành xu hướng của các nước trên thế giới. Tuy nhiên, đối với nước ta, đây là một vấn đề còn mới mẻ. Hy vọng rằng, với việc tổ chức Hội chợ triển lãm quốc tế về các SPST lần đầu tiên ở Việt Nam sắp tới, sẽ tạo ra khâu đột phá cho sự phát triển của các sản phẩm này ở nước ta trong thời gian tới.

SPST

Nói một cách ngắn gọn, SPST là những sản phẩm có tác dụng tích cực đối với môi trường, được thiết kế dựa theo các khái niệm và nguyên tắc về thiết kế sinh thái để có được những tính năng thân thiện với môi trường. Các khái niệm về tổng đài và thiết kế kỹ thuật đóng vai trò rất quan trọng trong suốt quá trình phát triển của sản phẩm. SPST có thể được sản xuất từ vật liệu tái chế hoặc nguyên vật liệu sinh khối. Thêm vào đó, trong quá trình sản xuất sử dụng, SPST có thể giúp tiết kiệm nước, năng lượng, giảm thiểu khí thải, chất thải và những nhu cầu về xử lý chất thải sau đó. Loại sản phẩm này cũng được thiết kế nhằm đảm bảo khả năng tái chế, tái sử dụng và phục hồi.

SPST thường đi kèm với nhãn hiệu loại I, loại II, hoặc loại III theo bộ tiêu chuẩn ISO-14000. Bên cạnh đó, những sản phẩm được đưa vào cơ sở dữ liệu của Mạng lưới thu mua Xanh cũng được coi là SPST. SPST thường được phân theo nhóm: Thiết bị điện, điện tử, gia dụng, thiết bị văn phòng, công nghệ thông tin, phương tiện vận chuyển, máy móc, cơ khí, đồ nội thất và trang trí, vật liệu và máy

Vật liệu sinh thái đóng vai trò quan trọng trong thiết kế sản phẩm sinh thái, nhằm đảm bảo khả năng tái chế, tái sử dụng và phục hồi.

móc xây dựng, vật liệu bao gói, bao bì, sản phẩm may mặc, các sản phẩm nông nghiệp, nông sản, thiết bị an ninh, an toàn, y tế, năng lượng, dịch vụ sinh thái, du lịch, các sản phẩm của hoạt động nghiên cứu và phát triển về môi trường, công nghệ và thiết bị liên quan đến môi trường.

Tại sao các doanh nghiệp cần quan tâm đến SPST?

Với sự hình thành và phát triển của nền kinh tế thị trường cùng với áp lực khi gia nhập Tổ chức Thương mại thế giới đã đòi hỏi các nhà sản xuất và xuất khẩu của Việt Nam cần có nhận thức cao hơn về chất lượng hàng hóa, nâng cao năng suất kết hợp với bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và môi trường. Đồng thời, nhu cầu của thị trường trong nước cũng chuyển dần từ cung cấp đủ hàng hóa sang những yêu cầu cao hơn về chất lượng. Cùng với sự cạnh tranh toàn cầu ngày càng gay gắt, các yếu tố môi trường đang có nguy cơ bị lợi dụng để làm các rào cản kỹ thuật trong thương mại quốc tế. Chính vì vậy, việc nâng cao hiểu biết về các SPST là vô

cùng quan trọng đối với doanh nghiệp Việt Nam, bởi nó sẽ giúp cho doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp xuất khẩu nắm bắt được các thách thức về thương mại tại các thị trường nhập khẩu để có chiến lược kinh doanh thích hợp, khắc phục được các khó khăn tiềm tàng xảy ra trong

thương mại có liên quan đến vấn đề môi trường. Ngoài ra, việc xử lý các hàng rào thuế quan, từ đó bảo đảm lợi nhuận cho các doanh nghiệp muốn tồn tại và phát triển phải chú trọng đến các yếu tố môi trường. Mặc dù SPST không mang tính chất bắt buộc nhưng lại hướng đến mục tiêu rộng lớn, đó là thông qua nó sẽ làm biến đổi hành vi của toàn xã hội theo hướng thân thiện với môi trường.

Khi vấn đề môi trường đang có nguy cơ bị lợi dụng để làm các rào cản kỹ thuật trong thương mại quốc tế, nhiều nước đã và đang triển khai chương trình sử dụng các SPST, việc cam kết thực hiện chương trình này đã dần trở thành xu hướng của các quốc gia phát triển và đang phát triển. Nhiều thị trường xuất khẩu lớn của Việt Nam, trên thực tế đã yêu cầu phải xét đến vấn đề sinh thái trong sản phẩm. Các sản phẩm này cho phép doanh nghiệp đạt được mục tiêu về lợi nhuận và nâng cao vị thế trong khi vẫn bảo vệ được môi trường.

Thực tế cho thấy, quá trình hội nhập đã, đang và sẽ dần loại bỏ các hàng rào thuế quan, và như thế các nước nhập khẩu hàng Việt Nam đã, đang và sẽ đưa ra hàng rào mới để đảm bảo không chế hàng nhập khẩu. Vì

Gỗ thấm dầu, sản phẩm liên lạc, dây đai treo chế tạo từ các sản phẩm thời trang

đù, đối với ngành dệt may nước ta, để xuất khẩu sang EU được 700 triệu USD/năm đã phải vô cùng vất vả vượt qua rào cản "nhân sinh thái". Theo đó, sợi, vải và quần áo thành phẩm xuất khẩu không được phép chứa những loại hoá chất (sử dụng trong công nghệ nhuộm sợi) mà EU cấm. Hay trong việc thực hiện Công ước CITES (Công ước về buôn bán quốc tế những loài động, thực vật có nguy cơ bị đe dọa) mà Việt Nam tham gia, ngành thủy sản không được khai thác những loài nằm trong Sách Đỏ nếu muốn thâm nhập thị trường EU và Mỹ.

Ngoài ra, hiện nay, ở nước ta ô nhiễm môi trường do sản xuất công nghiệp có nguy cơ gia tăng. Theo báo cáo hiện trạng môi trường, hàng năm tổng lượng chất thải rắn công nghiệp khoảng gần 8.000 tấn, tổng lượng nước thải khoảng 12.000 m³. Chất thải rắn công nghiệp và rác thải sinh hoạt đang là mối lo của chính quyền nhiều địa phương và các bộ/ngành. Nguồn nước ngầm và nước mặt nội địa ven biển ở nhiều vùng đang bị ô nhiễm hoá chất, kim loại nặng và dầu mỡ. Bầu không khí ở nhiều đô thị cũng đang bị ô nhiễm bởi khói thải công nghiệp và việc sử dụng ngày càng nhiều các phương tiện giao thông. Phần lớn các cơ sở sản xuất kinh doanh đều có mức độ nhiễm bụi, khí thải, phát tán các chất ô nhiễm vượt quá tiêu chuẩn cho phép. Do đó, các tổ chức/doanh nghiệp cần phải đầu tư nguồn lực, chất xám và tài chính vào hoạt động bảo vệ môi trường và nên coi đó là tiêu chí sống còn trong quá trình hội nhập.

Cơ hội cho các doanh nghiệp

Cách tiếp cận mới trong quản lý môi trường hiện đang thu hút sự quan tâm của nhiều cơ quan, ban/ngành và các cấp có liên quan. Một trong những nội dung quan trọng của cách tiếp cận này là chia sẻ thông tin môi trường với cộng đồng, xây dựng mối quan hệ hợp tác chặt chẽ giữa doanh nghiệp, cơ quan quản lý, cộng đồng trong việc bảo vệ môi trường, hướng tới phát triển bền vững.

Nhận thức được tầm quan trọng của việc nghiên cứu, hỗ trợ các doanh nghiệp Việt Nam bước đầu tiếp cận với SPST để họ nhận ra rằng, vấn đề môi trường chính là cơ hội kinh doanh chứ không phải là những rủi ro cần trốn tránh, qua đó có thể dễ dàng vượt qua các rào cản kỹ thuật trong thương mại (liên quan đến môi trường). Tổng cục Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng (đại diện là Trung tâm Năng suất Việt Nam) sẽ tổ chức Hội chợ triển lãm quốc tế về các SPST (trong các ngày từ 1 đến ngày 4.3.2008). Đây là lần đầu tiên Việt Nam đăng cai tổ chức Hội chợ này với sự giúp đỡ của Tổ chức Năng suất châu Á và sự bảo trợ của các Bộ: KH&CN, Tài nguyên và Môi trường. Hội chợ dự kiến thu hút sự tham gia của khoảng 100 tổ chức/doanh nghiệp ở trong và ngoài nước có các SPST. Các nhà quản lý mong muốn thông qua Hội chợ: Tạo cơ hội cho các tập đoàn, công ty nước ngoài giới thiệu các sản phẩm và công nghệ sản xuất thân thiện với môi trường; thiết lập và phát triển quan hệ liên doanh, liên kết thúc đẩy đầu tư, xúc tiến thương mại và chuyển giao công nghệ mới; tạo diễn đàn mở rộng cho các doanh nghiệp Việt Nam và quốc tế cùng với các cơ quan quản lý nhà nước, hiệp hội ngành hàng trao đổi kinh nghiệm, thảo luận nhằm tìm ra những nhân tố mới cho sự hợp tác, đầu tư và phát triển các SPST trong thời gian tới; tôn vinh và quảng bá các nhà sản xuất trong nước cùng với những sản phẩm mới mang thương hiệu Việt có chất lượng và uy tín cao trên thị trường. Thông qua đó, giúp người tiêu dùng tìm cho mình những sản phẩm chất lượng và các nhà cung cấp tin cậy. ■